

Vůně domova

Meláha Al Chány

Syrská spisovatelka, narozená v roce 1934. Její hlavní literární díla: *Jak koupíme slunce* (povídky 1978), *Vůz bez koně* (povídky 1981) a *Kroky v mlze* (román 1984).

„Fenykl, nebo ještě lepší tymián, čaj s trochou tymiánu, když ti bude těžko od žaludku, anebo když si budeš chtít připravit mátu, ta je také na polici.“ Matka uvolnila sepjaté ruce a položila je do klína, poddávala se otrásání vozu metra. Dodala: „Na polici napravo, poblíž okna, máš co budeš potřebovat. Napsala jsem názvy bylinek na skleničky.“

Mladík urovnal velký černý kufr mezi svýma dlouhýma nohama. Zhlédl matčin unavený obličej, odražený na vedlejším okně vozu metra. Sklo jasně odráželo vrásky na její tváři, od návštěvy k návštěvě, vrásky jsou stále hlubší a více se rozšiřují. Čas utíká a nezastaví se. Její tělo se pohupovalo napravo a nalevo s pohybem vozu. Sklonila se ke své tašce, otevřela malý černý zip a vyndala papírový kapesníček. Přivřela zvodlé oči, v kterých se objevily palčivé slzy.

„Zase senná rýma? Už ti pomalu ani nepřestává“ řekl mladík účastně.

„Už jsem si zvykla.“

„Musíš najít nějaké řešení! Jsou na to přece léky.“

„V tomhle věku?“

V tváři se jí mihl úlek. Nepřipomněla právě nyní čas? Vždyť ho tolik potřebuje! Musí žít, musí se přemáhat, kvůli němu. Kvůli nim. Vzápětí se na její tváři usadil smířlivý a přesvědčivý úsměv, pohupovala se dál na sedadle v rytmu jízdy.

„Cesta je dlouhá, pod zemí je všechno tmavé, nic není vidět z toho velkolepého města, které je nazýváno městem světla. Metro je nudné, dala by přednost autobusu. V takovém městě se jeden nemá nudit.“

Mladík se zkoumavě podíval na matku. Pojal ho hluboký soucit. Znova začal opakovat: „Můžeš odložit svou cestu, kdybys chtěla. Proč nechceš zůstat déle? To, že jsi tady, je nenahraditelná příležitost.“

Matka po chvíli zadumání odpověděla: „Ale já tu jsem cizinka, i kdybych chtěla zůstat nadlouho. Ať udělám cokoli, tahle země přece není moje“.

Ve vzpomínkách se jí vybavilo studentské městečko v tomto nádherném městě. Světlé místečko, tiché a tolik vzdálené. Ucítla horkou krev v celém těle. Je to tak dávno, co sem přišla se svým mužem. Ruku v ruce. Tenkrát ji nechtěl pustit samotnou, tak jak to udělal teď. Vzal ji, aby se podívala na kolejní budovy, v kterých strávil pět let během svého studia.

Zastávka metra ji vrátila do přítomnosti. Syn vyndal tašky a vyšel s nimi na chodník na čerstvý vzduch. Pak hledal na nástupišti lavičku, aby si mohli sednout. Plíce ji naplnil svěží vzduch. Jaké je to rozlehlé město! Oceán, po jehož vlnách chodí lidé. Pootočila se na podpatku, pocítila nával svobody. Může zvolat, ach nejsem snad stále ještě v tom okouzlujícím městě?

Nedaleko nich je mladík s děvčetem, čekají tak jako oni na vlak, který je odveze na letiště. Mladík drží děvče okolo pasu a dlouze ji líbá, jako by to byl poslední polibek před střetem s osudem. Spousta myšlenek se jí honí hlavou,

směsice studu ze společenských předsudků i z údivu. Pohlédla na syna. Zjistila, že ji s úsměvem pozoruje.

Ze syna promluvil hlas jejího muže: "Nasytila ses? Nebo už tě to začalo nudit?"

„Ne, copak je něco hezčího než láska?“

Optimisticky se otočila, pocítila, jakoby sama z okolního žízňícího světa byla zasažena také žízní po životě. Kouzelné, jak kouzelné je toto město, všechno je v něm okouzlující, lidé, široké ulice, mosty a široká modrá řeka, která ho protíná. Co se jen nachodila po nábřeží, kolik naskládala papírových lodiček a naházela je do jejího toku? Mnoho let z jejího života uběhlo a teď přišla její loďka, aby s ní odcestovala.

Otevřela víčka a pohlédla na syna. S kouřem cigarety vypouštěl svou stísněnost. Usmála se, usmál se také.

Matka řekla: "Když jsem sem poprvé přijela, hodila jsem sebou na zelený trávník v parku Luxemburg, mnula jsem si omámené oči. Jsem skutečně v Paříži? Okolo nás byli samí milenci, královský park se náhle změnil v divadlo milenců. Jak to, že jsem si jich nevšimla, když jsem přišla? Byla jsem cizí mezi cizími. Podívala jsem se na tvého otce, díval se na mě klidně a usmíval se... dlouhý čas už uplynul od té doby, pohrává si s námi a staví nám do cesty protivenství."

Syn se zeptal: "Kde jste tehdy pobývali?"

„Našli jsme ten nejlacinější hotýlek. Kdybys viděl ten pokoj s vyhlídkou na ošklivou střechu, ani za kurník by se nehodil, dodnes jsem nezapomněla na záchvat ostré bolesti v těle, zřejmě ji zapříčinilo mé zklamání. Ten pokoj otřásl mými představami.“

Čas rychle utekl, blížila se doba odjezdu vlaku. Syn se postaral o velký kufr, igelitovou tašku a kabelku nesla matka. Měli před sebou ještě dvě linky, letiště bylo daleko. Mladík byl posmutnělý.

„V Damašku“ matka náhle ztichla, slova se jí zadržela v hrdle.

Syn se otázal: „V Damašku, copak je s ním?“

Matka se usmívala, obraz milé země se jí vykreslil na tvář. Líce jí zčervenaly a rozkvetly, vzpomněla si na nepřítomného muže, co tam zůstal. Tam na ni čeká. Jeho stesk vyvolává i její stýskání. Poprvé v životě sama cestovala. Jak mohla odjet bez něho? Až vyrostou děti, budeš hodně cestovat, říkával jí. A teď je takovouto cestující, s rozděleným srdcem mezi manželem, synem a ostatními dětmi.

Ve vagónu se změnil obličej. Černé spletené vlasy v copu a jiné světlé, splývající jako hedvábné nitě, podivná směsice lidí. Mladík, s kterým se rozloučila jeho dívka na nástupišti, sedí nepřítomně vedle své tašky. Kolem jsou mlčící a vážné tváře. Vlak se zastavil, dveře se zatřásky a otevřely se. Vyvalil se proud lidí, nesoucí své potřeby, dovnitř nastoupil nový, monotónní dav.

Matka s pýchou visela očima na synovi. Naplnilo ji zoufalství z rozloučení, jak ho tu má nechat a nevidět ho po dlouhou dobu? Co se dá dělat, asi to tak musí být, pomyslela si. V Damašku je druhá část rodiny, jeho otec, jeho sourozenci, její rodina, její domov. Z očí jí vyhrkly slzy. Syn odvrátil pohled. Jeho oči se upínaly k oknu. Z úzkosti se rozplakala.

Najednou zazněl dojemný zvuk flétny, naplnil celý vagón a zavládla v něm hořkost. Matka zpozorněla. Japonský mladík se opíral svým drobným tělem o stěnu vozu a vyluzoval ze své hnědé flétny jímavou melodii. Oči všech se obrátily k němu. Byl zcela zaujat svým hudebním nástrojem, vyplavoval jím ze svého nitra stesk, hořkost, možná kvůli své dívce, možná kvůli své zemi, nebo svému bezdomoví. Všichni ztichli. Matka stále plakala, doprovázena hudbou plné bolesti.

Než dojeli do příští stanice, Japonec vložil flétnu opatrně do sametového pouzdra, otevřel postranní kapsu na něm sdrhnutou koženým páskem a začal chodit od jednoho k druhému. Nepodbízel se, nemusel žádat almužnu, žádal jen cenu za svou působivou hudbu. Měděné franky cinkaly do pouzdra. Když došel před matku a syna, spadlo k nim dalších pět franků. Podivný hudebník zavřel pouzdro a zadíval se dlouze na plačící ženu. Na okamžik přelétl pohledem z matky na syna. Na jeho tváři se objevil chápavý výraz toho, kdo ví a kdo rozumí, co znamená cizí země, co znamená odloučení. I jeho oči zvlhly, nemohl tomu zabránit. I on v tu chvíli ucítil vánek přinášející vůni domova.

Slyšte

Abdu Al Hafíz Al Háfiz

Narozen 1943 v Homsu. V roce 1964 absolvoval pedagogický institut, vyučoval na základní škole a dohlížel na výchovu ve škole pro hluchoněmé.

Píše krátké povídky, většina knih povídek byla vydaná Svazem spisovatelů a některé byly uveřejněny v různých periodikách. Vyšly mu knihy povídek Svátek (1999), Černý šátek (2001), Strom akácie (2002). Z této knihy je i vybraná povídka Slyšte. Dále mu vyšla kniha povídek „Nápis na zdi“. Píše četné literárně kritické studie a politické články. Autor je členem vedení opozičního národně-demokratického seskupení v Sýrii.

Kdo našel můj plat?...

Než jsem došel do naší čtvrti, zjistil jsem, že jsem ztratil svůj plat. Prohledal jsem kapsy, hledal ho mezi novinami, ale bezvýsledně. Znovu a znovu jsem se prohledával, ale nenašel ho. Nevím, jak jsem o ten plat mohl přijít. Nevzpomínám si, že by mi vypadl. Víím však jistě, že nemohu vejít do naší čtvrti, projít jejími úzkými uličkami a nemít plat. Je prvního dne v měsíci... všichni čekají na tento den... zatímco mé ruce i kapsy jsou prázdné.

Vrátil jsem se stejnou cestou, kterou jsem přišel. Šel jsem pomalým krokem a hledal na zemi, na chodnících, na přechodech. Moje oči sledovaly všechno, menší i větší předměty, zahozené sirky, uzávěry od lahví, prázdné cigaretové krabičky... Kráčel jsem smutně, až jsem došel ke dveřím pedagogického ředitelství. Vyšel jsem po jeho schodech a vstoupil do místnosti s přepážkami. Vypadalo to tam stejně jako před chvílí, skupina lidí byla shromážděna u velkého oválného stolu z mramorovaného kamene, učitelé a učitelky přicházeli

a odcházeli jako formace mravenců. Nikomu z nich se nezračil na tváři úsměv. Nevšiml jsem si, že by se dva spolu zastavili a poplácali se po ramenech anebo si vlídně potřásli rukama. Připadalo mi, že všichni ztratili své platy a přišli je sem hledat, nebo se ta radost vytratila už před lety? Domnívám se, že život a radost jsou dvojčata. Možná, že ztratili i něco jiného a ještě nepřišli na to, co to bylo.

V přeplněné místnosti mě posedlo přání postavit se před ně a pronést k nim slova z básně: ...Učitel je skoro poslem... První verš se ztratil i s mým platem, chtěl jsem se jich zeptat na můj rtuťový plat. Ode dveří jsem namířil k přepážce, která mě oddělovala od pokladníka, od něhož dostávám svou výplatu. Netroufnul jsem si mu položit otázku ohledně svého platu, která se mi honí hlavou. Na začátku každého měsíce sem chodím a ztuhle tu stojím, až na mě přijde řada, přepočítávám svůj plat, bankovku za bankovkou, pokladník se přitom na mě dívá se svou obvyklou nevrlostí smíšenou s ironií a kolegové stojící ve frontě za mnou šeptem reptají.

Vracel jsem se pěšky. Nevšímal jsem si, co je vystaveno ve výlohách obchodů. Neslyšel jsem, co se děje kolem mě, stejně netečně jsem míjel dopravní mikrobusey a myslel jsem jen na to, co řeknu hokynáři Abu Adnán. Pronásledovaly mě otázky, které se rojily v mé unavené hlavě.

Co udělám, až se řezník Abu Talál na mě významně podívá?

Jak uniknu před zelinářem Abu Žamíl?

Všechna ta jména mě napadala kvůli dluhu, na který jsem u nich nakupoval. A hlavně, co řeknu své ženě? Ploužil jsem se do čtvrti z odlehlejšího okraje města, plížil jsem jako zloděj do ulice, ve které bydlím. U dveří domu, když jsem strkal klíč do zámku, zavolal na mě starosta: "Zdravím, dnes je prvního a ještě jsme tě neviděli...vždyť je to pátý chlapec..." Řekl jsem mu přátelsky: "Podívej, zaplatím ti sto lir za zapsání novorozence". Hněvivě zvolal: "Vždyť je to kluk a ne holka, je to mužský, nikoli ženský potomek ... a pokud nám nezaplatíš dnes, tak tě nevidíme celý měsíc". Spěšně jsem vstoupil do domu a zavřel za sebou dveře, proklínal jsem v duchu lásku, manželství a děti, v poslední době nám nezůstalo ze štěstí na tomto světě nic, jen postel, kde na mnoho věcí dokážeme zapomenout.

Nadechl jsem z plných plic, otevřel jsem dveře velkého pokoje, a náhle přede mnou stáli zelinář, řezník, hokynář, majitel pekárny, pracovník s účty za vodu, jeho soused, který je zaměstnancem s fakturami za elektřinu, mezi nimi seděla jediná žena, telefonní operátorka, dále tu byli výběřčí daní, prodavač mazutu a starosta, přestože jsem ho nechal před chvilkou stát na ulici. Zavřel jsem za sebou dveře, vystrašený z nich i z těch, které jsem ani neznal.

Všichni byli potichu. Pozdravil jsem je, jeden z nich mi ukázal na židli vedle dveří. Spočinul jsem na ní, abych ulevil svému tělu ztrápenému hledáním mého zmizelého platu. Uslyšel jsem je vyprávět o dobrých vlastnostech zesnulého. Chválili jeho vzdělanost, kultivovanost, morálku a význam, díky jemu čtvrť nabyla vážnosti, kdyby jej nebylo, tak by v ní převládala negramotnost a nevědomost a její obyvatelé by byli ostatním čtvrtím pro posměch. Zeptal jsem se muže, který seděl poblíž a kterého jsem předtím nikdy neviděl, na jméno zesnulého. Vyslovil mé jméno a dodal: "Ať je k němu Alláh milosrdný." Ano, řekl mé jméno a ani přitom nemrkl! Pomyslel jsem si:

Možná jsem umřel a ještě jsem se nedozvěděl tu smutnou zprávu.... Alláh nás stvořil a k Alláhu se navracíme.

Po hodině ticha, která se mi zdála hotovou věčností, na mě začali zírat. Jeden z nich zvolal: "Vždyť je to on!!!" Otočili se ke starostovi, ten na mě ukázal rukou, na níž měl navlečený dlouhý růženec, a ti, co byli v pokoji, najednou na mě zaútočili. Do sytosti mě mlátili, štípali a kousali. Mezi jejich rukama a nohama jsem se stal prázdnou krabičkou od cigaret, útočníci ji v hněvu rozmačkali a odhodili daleko od sebe.

Chtěl jsem zakřičet co nejsilněji, ale selhal mi hlas. Snažil jsem se bránit a chránit si obličej. Avšak jejich ruce, nohy a zuby byly rychlejší než já. Moje pokusy o sebeobranu mi nepomohly, naopak je proměnily v divoké bijce, přesto jsem se nevzdal a bránil se dál, sebral jsem všechny síly, které mi zbyly a zakřičel jsem: "Můj Bože!"

Když jsem otevřel oči, ležel jsem na posteli a spatřil svou ženu a děti stojící kolem mne. Na jejich tvářích se zračil strach a rozpaky. Uslyšel jsem vzlykání mé jediné dcery Amal v rohu pokoje. Žena se zeptala: "Co tě to chytlo, muži? Posedla tě noční můra a tlačí tě na prsou? Vždyť jsi v pořádku, díky Bohu." Řekl jsem: "Suád, ztratil jsem svůj plat."

"A kdo ti řekl, žeš dostal plat, abys ho mohl ztratit? Dneska je prvního... honem vstávej..."

Záhadný vetřelec „Ahmad Attija“

Hasan Sakkr

Narozen v syrském přímořském městě Lattakija roku 1932. Absolvoval vysokou školu, obor geografie. Pracoval v pedagogice. Jeho literární díla: Tichá borovice (1971), Smrt v městě (1985), Slavnost za sněhu (1987). Poslední autorova díla: Návrat podivného muže – soubor povídek, Jiný smysl pádu - román, Hledání ve tmě – román.

Rašíd poté, co poseděl na okraji postele, vstal a začal rázovat po pokoji, několikrát přešel od skříně k zrcadlu, potom prohledal kapsy, vyndal balíček cigaret a zapálil si. Tmu v pokoji rozptylovalo jen sporé světlo, pocházející ze vzdálené pouliční lampy. Rašíd se obrátil k zrcadlu, úzkostně se na sebe zahleděl, a aby zahnal strach a uklidnil se a zamumlal: „Samozřejmě jeden musí v takové tmě vypadat jako přízrak, to je normální a není potřeba se proto znepokojovat.“

Zastavil se u protější postele, tělem se trochu naklonil, ve tmě rozeznal Radijinu tvář, její splývající vlasy a horní polovinu těla, spala na zádech. Uviděl část její bleděmodré košile, která v tom šeru měla šedavý odstín. V duchu si pomyslel, že jeho žena takhle vypadá lépe. Obličej není unaven a navíc chabé světlo zakrývá nedostatky, které rysům tváře přitěžují. Určitě se to netýká jen Radije, všechny ženy jsou v noci hezčí, to je moudrost přírody.